

Trønder-bondens jordbruksinntekt på vei oppover igjen i 2019

Gårdbrukerne i Trøndelag bedret sin jordbruksinntekt i 2019 sammenlignet med 2018. Likevel er det et stykke opp til jordbruksinntektene som ble oppnådd i 2016 og 2017. Jordbruksinntekten gikk opp med 16 prosent, som resulterte i en gjennomsnittlig jordbruksinntekt per årsverk på 316 400 kroner. Jordbruksinntektene for hele landet økte med 4 prosent.

Tallene framgår av de årlige driftsgranskingene utført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Driftsgranskingene er en regnskapsundersøkelse som i 2019 omfattet 930 gårdsbruk over hele landet, herav 145 i Trøndelag. Jordbruksinntekt er målt som betaling til alt jordbruksarbeid og rente på egenkapital per årsverk.

Økning i jordbruksinntekt

Jordbruksinntektene ble på 316 400 kroner i gjennomsnitt for alle bruk i Trøndelag, noe som var en økning på 44 000 kroner, altså 16 prosent opp fra 2018. Det var en beskjeden økning i driftsomfanget, og produksjonsinntektene fra husdyrholdet økte bare med 1,7 prosent. Inntekten fra planteproduksjonen økte mye som følge av et bedre kornår. Både større avlinger og bedre kvalitet bidro til en samlet økning på 35 prosent. Det var flatbygdene i Trøndelag som i all hovedsak stod for økningene i produksjonsinntektene.

Samlet har de variable kostnadene ikke blitt endret, selv om det er endringer for de enkelte kostnadspostene. De faste kostnadene har økt med 4 prosent. Her er maskinkostnader den posten som har økt mest, men også forsikring har blitt betydelig dyrere.

Arealet per bruk har økt med 10 dekar, til i gjennomsnitt 427 dekar. Produksjonsomfanget er bare marginalt endret, mens arbeidsforbruket er redusert med 65 timer. Arbeidsforbruket var i gjennomsnitt 1,5 årsverk per bruk.

Forbedringen i jordbruksinntekten i Trøndelag fra 2018 til 2019 skjer ved at produksjonsinntektene økte, mens kostnadsøkning var mer marginal. Det var ulik utvikling på brukene på flatbygdene mot bruk i «andre bygder». For brukene i «andre bygder» var det bare 1 prosent økning i jordbruksinntektene, mens på flatbygdene økte jordbruksinntekten med 36 prosent.

Melkeproduksjon

Melkeproduksjon er den viktigste driftsformen i trøndersk landbruk. Den negative trenden fra 2017 og 2018 for melkebrukene snudde i 2019. Jordbruksinntektene gikk opp med vel 2 prosent. Melkeproduksjon oppnådde 315 600 kroner i jordbruksinntekt, en oppgang på 7 300 kroner fra 2018. Fortsatt er det et stykke opp til 2016 som var melkeprodusentenes beste år inntektsmessig. Omsatt mengde melk økte til tross for at melkekvote ble redusert. Kvotefyllingen ble på hele 97,5 prosent. Selv om levert mengde melk økte med nesten 8 000 liter per bruk, ble melkeinntektene 2 000 kroner lavere i 2019 enn i 2018. Årsaken er at prisen på melk gikk ned med 18 øre per liter. Kjøttinntektene økte som følge av betydelig høyere leveranser av slakt, mens prisen per kilo kjøtt gikk ned ca. 50 øre i gjennomsnitt. Samlet økte inntektene fra husdyrproduksjonen med 68 200 kroner. Inntektene fra planteproduksjonen økte med 49 500 kroner der halvparten utgjorde økte korninntekter og halvparten økte grovfôravlinger. Andre inntekter og tilskudd økte med 52 000 kroner. Det meste på grunn av økte tilskuddssatser og økningen i produksjonsvolum og økt areal.

Noe av kostnadsøkningen skyldes større produksjonsvolum som for eksempel økt kraftfôrkostnad. De variable kostnadene økte med i underkant av 5 prosent. Faste kostnader økte med nesten 10 prosent og avskrivningene med 8 prosent. Leasing og leie av maskiner og jord, samt forsikringer er de kostnadspostene som økte mest fra 2018 til 2019. Disse postene utgjør kr 43 600 kroner av samlet økning i faste kostnader på 76 700 kroner. Avskrivningene gjenspeiler de investeringene som er gjort, og på melkebrukene er det avskrivninger til maskiner/redskaper og tekniske utstyr i driftsbygg, blant annet til melkebot, som øker.

Besetningsstørrelsen var på 34,4 årskyr, opp fra 33,6 i 2018. Antall timer i produksjonen økte med 35 timer til 3 861 timer totalt. Dette utgjør 2,1 årsverk. Familien på bruket utfører 1,6 av disse årsverkene, mens resten er leid hjelp.

Nettoinvesteringene på melkebrukene i 2019 var i gjennomsnitt 247 100 kroner. Det ble investert mest i driftsbygninger inklusive teknisk utstyr, som f.eks. melkerobot, og i melkekvote. Gjelda har økt med 398 000 kroner og er i gjennomsnitt 5,2 millioner kroner. Rentekostnaden har økt med 25 prosent fra 2017 til 2018. Egenkapitalprosenten er fortsatt på 52.

Sauehold - status quo

Sauebrukene i Trøndelag fikk en svak nedgang i jordbruksinntektene i 2019. Jordbruksinntekten ble redusert med 3 500 kroner til 229 300 kroner. Prisen på lammekjøtt gikk opp med 2 kroner til 48,16 kroner, mens prisen på sauekjøtt fortsatte nedover med kroner 2,63 til kroner 10,56. Produksjonsinntektene ble lavere som følge av redusert driftsomfang og dermed færre slakt. I tillegg fikk sauebrukene noe mindre tilskudd i 2019 enn i 2018. Totale inntekter gikk ned med 22 000 kroner.

Kostnadene ble redusert med 28 700 kroner, mens avskrivningene økte litt. Lavere kraftfôrkostnader var den posten som gjorde størst utslag, men også færre innkjøpte dyr medvirket til kostnadsreduksjonen.

Gjennomsnittlig antall vinterfôra sauer i 2019 var 222 og det var 12 færre enn i 2018. Arbeidsforbruket var tilnærmet det samme i 2019 som i 2018. Arbeidsinnsatsen er 1,4 årsverk hvorav familien utfører i overkant av 1,1 årsverk.

I 2019 var nettoinvesteringen negativ for sauebrukene med -7 000 kroner. Gjelda har blitt redusert med 159 000 kroner og samlet gjeld var 2,28 millioner kroner.

Korn/svin fikk ett oppsving

Bruk med korn/svin i kombinasjon fikk en forbedring i jordbruksinntekt på 14 prosent i 2019 i forhold til 2018. Driftsformen fikk en jordbruksinntekt på 444 500 kroner, en oppgang på 54 200 kroner. Det var lite endringer i prisene på både smågris og svinekjøtt fra 2018 til 2019. Endring i produksjonsvolum i dyreholdet skyldes utskifting av deltakere i statistikken. Dette har gitt både reduserte produksjonsinntekter og kostnader, men reduksjonen i kostnader ble større enn nedgangen i produksjonsinntekter. Det er størst nedgang i kostnadene til kraftfôr og innkjøp av dyr. Reduserte maskinkostnadene utgjør også en del, det gjelder både leasingkostnader og vedlikeholdskostnader.

Korninntektene var tilnærmet lik i 2019 som i 2018 og trolig ble ikke bruk med tilgang til husdyrgjødsel like hardt rammet av tørkesommeren 2018 som kornbruk med ensidig produksjon, j.fr. neste avsnitt.

Det var liten endring i arbeidsforbruket og samlet arbeidsinnsats utgjør 2886 timer som tilsvarer 1,6 årsverk. Familien selv utførte 1,1 årsverk.

Nettoinvesteringen på disse brukene i 2019 var negativ med minus 166 800 kroner. Altså ble det bruttoinvesteringen i året lavere enn avskrivningene. Nettoinvesteringen var negativ for alle grupper, men «slitasjen» var størst for driftsbygninger. Gjelda gikk marginalt ned med 8 300 kroner og er fortsatt på 4,6 millioner kroner. Renteutgiftene var 22 000 kroner høyere i 2019 enn i 2018. Rentekostnaden var 152 700 kroner.

Korn fra minus til pluss

Etter et år med negativ jordbruksinntekt i 2018, fikk bruk med ensidig kornproduksjon et betydelig løft i 2019. Jordbruksinntekt ble på 171 600 kroner som er en oppgang på 183 600 kroner. Bygg er den dominerende kornsorten i Trøndelag og dyrkes på ca. 80 prosent av kornarealet. For bygg ble avlingen 52 kg høyere per dekar i 2019 enn i 2018. For havre økte avlingene med 54 kg per dekar. Det ble oppnådd noe bedre pris per kg for bygg, 9 øre. Havreprisen økte med 6 øre per kg. Totale produksjonsinntekter inkludert tilskudd og andre inntekter økte med 89 000 kroner.

Økningen i de variable kostnadene ble på 4 prosent eller 5 300 kroner. Kostnadene til såkorn og handelsgjødsel er de største kostnadspostene og disse stod i hovedsak for økningen. De faste kostnadene økte med 29 100 kroner. Det var flere poster som viste kostnadsøkning, men leie av maskiner var den som hadde størst økning.

Felles for kornbrukene er at de ofte har langt under ett årsverk per bruk, og dermed blir det ekstra store utslag når resultatet regnes om til jordbruksinntekt per årsverk. Om en ser på driftsoverskuddet i 2019 mot 2018 var differansen 53 200 kroner. I gjennomsnitt hadde kornbrukene 0,3 årsverk i arbeidsinnsats.

Kornbrukene hadde en positiv nettoinvestering i 2019 på 15 600 kroner. Det var positiv nettoinvestering i driftsbygninger, mens for de øvrige gruppene var det små endringer eller delvis negativ nettoinvestering. Samlet gjeld på kornbrukene var på 2,7 millioner kroner som var på nivå med 2018.

Storfekjøttproduksjon

Etter en nedgang i jordbruksinntektene for driftsformen storfekjøtt i 2018, ble det en betydelig oppgang i 2019. Økningen var på 33 prosent og driftsformen endte opp med en jordbruksinntekt på 218 300 kroner som er 53 600 kroner høyere enn i 2018. Det ble levert 9 700 kg slakt i gjennomsnitt per bruk, noe som er 900 kg mer enn i 2018. Prisen på kukjøtt gikk opp med nesten 1 krone per kg, mens for annet storfekjøtt gikk prisen ned med 2,23 kroner per kg. I tillegg ble det solgt færre livdyr slik at husdyrinntektene samlet økte bare med drøyt 1 prosent. Driftsformen fikk også en liten økning i inntekter fra planteproduksjonen og tilskudd.

Det ble en betydelig nedgang i de variable kostnadene. Nedgangen var på 38 800 kroner eller 9 prosent. De fleste postene bortsett fra handelsgjødsel var lavere i 2019 enn i 2018. De faste kostnadene var det liten endring på fra 2018 til 2019. Likevel økte kostnadene til maskinleie og til vedlikehold av driftsbygninger.

Arbeidsforbruket endte på litt over 1,0 årsverk og familien utførte 0,8 av disse årsverkene.

Brukene med storfekjøttproduksjon har hatt en nettoinvestering på 87 600 kroner. Nettoinvesteringen i traktorer og maskiner var på til sammen 110 300 kroner, mens for de andre gruppene var nettoinvesteringen negativ. Dette viser at det fortsatt investeres en del i storfekjøttproduksjonen. Gjelda har likevel gått ned med 54 100 kroner og brukene med storfekjøtt har en gjennomsnittsgjeld på 3,5 millioner kroner.

Økte investeringer og gjeld, stabil egenkapital

I gjennomsnitt var nettoinvesteringene i Trøndelag 35 500 kroner per bruk i 2019. Dette er en nedgang fra 272 700 kroner i 2018. Det er negativ nettoinvesteringer i driftsbygninger, grøfter og vannanlegg. For de øvrige gruppene er nettoinvesteringen positiv. Nettoinvesteringen øker mest for gruppene maskiner/redskaper og innkjøpt melkekvote.

Gjelda økte marginalt med 31 000 kroner. Samlet gjeld var 4,09 millioner kroner. Egenkapitalprosenten har gått opp fra 48 prosent i 2018 til 51 prosent i 2019. Sum eiendeler har økt med 410 000 kroner i 2019 og eiendeler i alt er 8,28 millioner kroner.

Arbeidsinnsatsen gikk ned

Det skjer en effektivisering i jordbruket ved at produksjonsomfanget per bruk øker. Effektivisering skjer også gjennom reduksjon i arbeidsinnsats i produksjonene. I 2019 var arbeidsinnsatsen i gjennomsnitt per bruk 65 timer mindre enn i 2018. Arbeidsinnsatsen i 2019 var i gjennomsnitt 2 706 timer. Dette er en reduksjon på 2,3 prosent. Arbeidsinnsatsen tilsvarer 1,5 årsverk og familien selv utførte 2 041 av timene som tilsvarer 1,1 årsverk.

Driftsgranskingene viser at driftsoverskuddet fra jordbruket i Trøndelag utgjorde 38 prosent av de samlede inntektene til familien i 2019. Dette er en økning fra 35 prosent i 2018. Lønnsinntekt utgjorde 42 prosent. Skogbruk og tilleggsnæring med utgangspunkt i ressursene på bruket utgjorde henholdsvis 0,8 prosent og 8,2 prosent. Resten av de totale inntektene er annen næring, pensjoner, sykepenger og kapitalinntekter.

Inntektsvirkningen av jordbruksfradraget

Maksimalt jordbruksfradrag var 166 400 kroner. Dette har vært uendret de siste årene. Om en tar hensyn til inntektsvirkningen av jordbruksfradraget, blir den skattekorrigerte jordbruksinntekten i 2019 351 400 kroner i gjennomsnitt per årsverk i Trøndelag. Inntektsvirkningen inngår ikke i resultatmålene, men utgjorde en positiv skatteeffekt på 35 000 kroner per årsverk i 2019.

Kontaktpersoner ved NIBIO

Jostein Vasseljen

Seniorrådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 941 35 739

E-post: jostein.vasseljen@nibio.no

Siv Karin Paulsen Rye

Rådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 911 62 865

E-post: siv-karin-paulsen.rye@nibio.no

Ordforklaringer

Jordbruksinntekt blir målt som lønn til alt arbeid og rente på egenkapital per årsverk.

Produksjonsinntekt er inntekter fra plante- og/eller husdyrproduksjonene.

Jordbruksfradraget er skattelette i form av et ekstra fradrag i alminnelig inntekt.

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timer for Trøndelag og landet i perioden 2010 – 2019

